

Overcapaciteit in de Nederlandse elektriciteitsopwekking (I)

C. P. A. BAKKER*

In *ESB* van 25 juni 1980 heeft drs. E. van der Hoeven gewezen op de overcapaciteit in de Nederlandse elektriciteitsopwekking in de orde van grootte van 3.450 MW, zijnde het verschil tussen de aanwezige capaciteit van ca. 15.500 MW en de met inachtneming van een reservefactor van 1,27 berekende benodigde capaciteit van 12.050 MW. Op het eerste gezicht lijkt de overcapaciteit nog al groot. Het beeld wordt echter wat anders als men gaat bekijken waaruit die overcapaciteit bestaat.

Zo ziet men in het *Elektriciteitsplan 1984/85*, dat in de periode van 1 december 1979 tot en met 1 december 1989 planmatig zal worden afgevoerd voor 3.066,5 MW aan oud produktievermogen, d.w.z. produktiemiddelen, die dan hun *technische levensduur* van 25 jaar hebben overschreden. Blijkens de bijlage 1.2 bij genoemd plan gaat het hier om 40 machines die gemiddeld nog geen 77 MW groot zijn en waarvan er 27 zelfs kleiner zijn dan 100 MW. Op 1 december 1979 waren deze produktiemiddelen ten minste 15 jaar oud, d.w.z. dat hun produktieve periode, hun *economische levensduur*, voorbij was. De meeste bedrijven plegen hun produktiemiddelen in 15 jaar af te schrijven, hetgeen betekent dat het als reserve aanhouden na die periode geen kapitaalslasten meer brengt, doch vrijwel uitsluitend de kosten van conservering.

Voor de meeste van die oude reserveproduktiemiddelen geldt, dat het wel enige moeite zou kosten om deze ook in werkelijkheid als reserve te gebruiken, omdat het grootste deel van het personeel, dat deze produktiemiddelen kan bedienen inmiddels met pensioen is gegaan (of overleden). Een groot deel van de overcapaciteit is dan ook slechts als een papieren reserve aan te merken.

Wanneer men de financiële kanten van de bestaande overcapaciteit bekijkt, dan valt op, dat Van der Hoeven tegenover de kapitaalslasten weliswaar rekening houdt met het voordeel van de grotere efficiency, voor zover deze samenhangt met de verbetering van het rendement, doch over het hoofd ziet dat er ook nog een rendementsverbetering optreedt in de personeelskosten, omdat de omvang

van het bedienend personeel praktisch wordt bepaald door het *aantal* produktiemiddelen. Op een *produktiemiddel* dat nu bijna 25 jaar oud is en qua omvang slechts één tiende is van de thans gebruikelijke omvang is toch een volledige ploeg in continuïteit nodig, indien men dat kleine produktiemiddel ook zou willen gebruiken. Ik wil mij hier niet aan een berekening binden, doch volsta met de opmerking dat de invloed van deze factor groter is dan die van de verbetering van het brandstoffenrendement in de achter ons liggende jaren.

Het betekent wél dat de structurele kosten van de overcapaciteit, zoals deze door Van der Hoeven zijn berekend op f. 225 mln. aan kapitaalslasten, vermindert met f. 60 mln. brandstoffenvoordeel (= f. 165 mln.), nogmaals met ten minste f. 60 mln. aan personeelskostenvoordeel

kunnen worden verminderd en deswege voor de gezamenlijke bedrijven hoogstens in de orde van grootte van f. 100 mln. liggen. Schraapt men nu de papieren reserve van bijna 3.100 MW tegen de overcapaciteit die op papier 3.450 MW is, dan ziet men dat de reële betekenis van de overcapaciteit nog veel kleiner wordt en in feite is terug te brengen tot de veiligheidsmarges die men bij de benadering van dit soort problemen moet aanleggen. Slechts in incidentele gevallen is een overcapaciteit per bedrijf aan te wijzen.

Men kan van mening verschillen over de vraag of het al dan niet raadzaam zou zijn de maximale technische levensduur van 25 jaar wat te bekorten, b.v. tot 20 jaar, omdat zulks in het algemeen nu beter op de feitelijke verhoudingen past. Naarmate de groei van de omvang van individuele produktiemiddelen afneemt zou dit echter in de toekomst wellicht niet nodig zijn, omdat dan de invloed van de relatief kleine oudste produktiemiddelen in betekenis vermindert.

Ten slotte wijs ik erop dat het wat te eenvoudig is voorgesteld om op grond van alleen de hogere storingskansen van grote produktiemiddelen te komen tot een aanbeveling van kleinere produktiemiddelen. De hoge kosten van bediening zijn ook een factor welke men niet moet onderschatten.

C.P.A. Bakker*

* Bedrijfseconomisch medewerker bij een elektriciteitsproductiebedrijf.